

7. EU's optræden udadtil

Lissabon-traktaten

- Styrker sammenhængen og effektiviteten i EU's optræden udadtil navnlig ved at indføre en udenrigsrepræsentant, der bistås af en fælles udenrigstjeneste.
- Forener Unionen og Fællesskabet til én samlet enhed, der kan varetage alle EU's politikker internationalt.
- Fastholder den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, herunder den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik, som et særligt, grundlæggende mellemstatsligt samarbejdsområde.
- Forpligter EU-landene til gensidig bistand i tilfælde af terrorangreb, naturkatastrofer eller menneskeskabte katastrofer samt i tilfælde af et væbnet angreb. NATO vil fortsat være rammen for Danmarks og de øvrige allieredes kollektive forsvar.

Et vigtigt led i Lissabon-traktatens effektiviseringsbestræbelser sigter på at gøre EU bedre i stand til at påtage sig et større globalt ansvar og styrke sin eksterne forhandlingskraft.

EU's eksterne politikker omfatter først og fremmest den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP'en), herunder den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (ESDP'en), en fælles handelspolitik, økonomisk samarbejde med tredjelande, udviklingspolitik og humanitær bistand. Hertil kommer eksterne aspekter af interne EU-politikker.

Bestemmelserne inden for de enkelte delområder for EU's optræden udadtil bevares i store træk uændrede. På nogle områder, f.eks. humanitær bistand, præciserer Lissabon-traktaten allerede eksisterende muligheder for samarbejde.

Lissabon-traktaten indsætter to overordnede bestemmelser i traktaten om Den Europæiske Union, afsnit V. For det første fastlægges grundlaget og formålet med Unionens optræden udadtil, jf. TEU art. 10A (art. 21). EU skal bidrage til fred, sikkerhed, bæredygtig udvikling af jorden, mellemfolkelig solidaritet og gensidig respekt, fri og fair handel, udryddelse af fattigdom og beskyttelse af menneskerettighederne, samt nøje overholdelse og udvikling af folkeretten, navnlig overholdelse af principperne i FN-pagten. Dernæst en bestemmelse i TEU art. 10B (art. 22) om

Det Europæiske Råds rolle i forbindelse med fastlæggelsen af de strategiske interesser og mål for EU's optræden udadtil.

Lissabon-traktaten indfører som en nyskabelse en traktatbestemmelse om gensidig solidaritet i tilfælde af terrorangreb mod og naturkatastrofer i et medlemsland. Se TEUF art. 188R (art. 222).

Efter terrorangrebet i Madrid den 11. marts 2004 vedtog EU's stats- og regeringschefer den 25. marts 2004 en solidaritetserklæring. Den medfører, at medlemslandene allerede nu skal agere i overensstemmelse med hensigten i den nye solidaritetsbestemmelse og bistå et medlemsland, der rammes af et terrorangreb. Det kommer også til at fremgå af bestemmelsen i TEUF art. 188R (art. 222), at EU's medlemslande skal komme hinanden til gensidig undsætning i tilfælde af terrorangreb, naturkatastrofer eller menneskeskabte katastrofer. En særskilt bestemmelse om gensidig bistand i tilfælde af væbnet angreb er indsat i TEU art. 28A, stk. 7 (art. 42, stk. 7). Se nærmere herom neden for under afsnit 7.2.

7.1 Generelle styrkelser af EU's optræden udadtil

Lissabon-traktaten lægger op til en styrkelse af samordningen af de mange politikinstrumenter, som EU besidder på det eksterne område. Dette sker navnlig på to måder.

For det første gennem etableringen af embedet som Unionens høje repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik (udenrigsrepræsentanten). Ud over en styrket position inden for FUSP-samarbejdet bliver den pågældende samtidig medlem af og viceformand for Kommissionen med ansvar for udenrigsanliggender. Der vil således blive tale om, at den pågældende får et dobbeltembede. Se ovenfor kapitel 4.1.

Inden for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik får udenrigsrepræsentanten ansvaret for de opgaver, der i dag tilkommer det land, der varetager formandskabet for Rådet. Det gælder ansvaret for den eksterne repræsentation af EU, forhandling og dialog med tredjelande og den løbende høring af Europa-Parlamentet om spørgsmål inden for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Vedkommende bliver tillige fast formand for Rådet for Udenrigsanliggender.

For at bistå udenrigsrepræsentanten oprettes en fælles udenrigstjeneste (»tjeneste for EU's optræden udadtil«), se TEU art. 13a (art. 27, stk.